

Laat de loonkoppeling los

Gert Peersman (column verschenen in De Standaard op 14/12/2021)

In mijn eerste stuk voor deze krant schreef ik dat automatische loonindexatie schadelijk was. Het was februari 2011 en ons land kampte met hogere inflatie dan de buurlanden. Dat was zowel de oorzaak als het gevolg van sneller stijgende lonen. We weten wat volgde: een decennium van loonmatiging, een indexsprong en lastenverlagingen die een gat in de begroting hebben geslagen. De koopkracht in de buurlanden is sindsdien meer gestegen dan bij ons.

Destijds kreeg ik applaus van de werkgevers voor mijn standpunt. Enkele jaren later waren de omstandigheden ideaal om de automatische loonindexering af te voeren, omdat de inflatie laag was. Maar toen ik werkgeversorganisaties suggereerde om dat te bespreken met de vakbonden, hadden ze daar nog weinig oren naar. Bij lage inflatie speelde de loonkoppeling in hun voordeel, omdat lonen dan minder stijgen dan in de buurlanden. En doordat de loonnormwet van 1996 strenger was geworden, zaten de werkgevers in een zetel bij loononderhandelingen, tot grote frustratie van vakbonden.

Met de oplopende inflatie schreeuwen werkgevers opnieuw moord en brand over de automatische koppeling en pleiten ze voor een indexsprong. De vakbonden zetten de hakken in het zand. Maar het systeem van de automatische koppeling deugt niet wanneer er inflatie is, leert de geschiedenis ons.

Midden jaren 60 besliste de Amerikaanse centrale bank om de geldkraan open te draaien. President Lyndon Johnson verhoogde tegelijk de overheidsuitgaven. Die beleidsmix zou misschien tot meer inflatie leiden, maar moest de economie ook naar ongeziene hoogtes tillen. Aangezien de meeste munten gekoppeld waren aan de dollar, moesten andere landen dat expansieve beleid volgen. Lang voor de eerste grote olieschok was dat het begin van een tijdperk van hogere inflatie.

De inflatieonzekerheid die met dat regime gepaard ging, was een probleem bij loononderhandelingen. Compensaties voor inflatie werden altijd besproken, maar werknemers waren het slachtoffer als de feitelijke inflatie achteraf hoger was dan de prognoses tijdens het overleg, en werkgevers in het omgekeerde geval. Over heel de wereld beslisten sociale partners toen om lonen automatisch te koppelen aan de feitelijke inflatie. België had dat al eerder ingevoerd.

De nadelen kwamen aan het licht tijdens de oliecrisis van de jaren 70. Door de automatische indexering stegen de lonen substantieel. De hogere loonkosten voor bedrijven leidden op hun beurt tot bijkomende prijsstijgingen, waardoor de lonen opnieuw geïndexeerd moesten worden. Bij iedere prijsstijging ontstond een loon-prijsspiraal, waardoor de uiteindelijke prijsstijging een veelvoud van de initiële prijsschok was.

Door de forse prijsstijgingen moesten de monetaire autoriteiten telkens de rente veel meer verhogen dan nodig was geweest zonder loonindexatie. Die renteverhogingen leidden tot een serieuze afkoeling van de economie. Veel werknemers verloren hun baan, terwijl de omzet van bedrijven daalde. De hogere werkloosheid leidde uiteindelijk tot loonmatiging en koopkrachtverlies van werknemers. Het was de enige manier om loon-prijsspiralen te

stoppen. Niemand werd daar beter van.

Tijdens de jaren 80 en 90 hebben nagenoeg alle landen de automatische indexering daarom weer afgevoerd. Bij een inflatieopstoot doen zowel werknemers als werkgevers nu wat water bij de wijn. Loon-prijsspiralen blijven uit, waardoor centrale banken minder op de rem moeten staan en de schade voor beide partijen veel geringer is.

Bij ons worden lonen nog steeds automatisch geïndexeerd. De Europese Centrale Bank zal de rente niet verhogen als onze inflatie meer stijgt dan in andere eurolanden, maar bij een open economie zoals de onze is er dan competitiviteitsverlies tegenover die landen. Dat leidt evengoed tot banen- en omzetverlies. Vroeg of laat moet er worden gecorrigeerd met jarenlange loonmatiging.

Ons systeem van automatische loonindexatie en de loonnormwet van 1996 zijn twee kanten van dezelfde medaille. Onze loonvorming is uniek, maar qua werkgelegenheidsgraad en toename van de arbeidsproductiviteit presteerden we de voorbije decennia minder goed dan andere landen. Je kunt moeilijk argumenteren dat het systeem veel welvaart heeft opgeleverd. Beide kanten van de medaille deugen niet.

Laten we ons spiegelen aan landen die er de voorbije decennia in geslaagd zijn om meer banen te creëren én de koopkracht fors te verhogen met een loonvorming waarover sociale partners overleggen, en met loonstijgingen die op het juiste moment en op de juiste plaats gebeuren. Jammer dat werkgeversorganisaties de lage inflatie jaren geleden niet aangegrepen hebben om de afschaffing van de automatische loonindexering op de agenda te zetten.